

Suriye’de Ateşkes Anlaşması: Beklentiler ve Gerçekler

Dr. Elnur İSMAYIL

30 Aralık 2016 tarihinden itibaren başlayan ve Suriye’deki beş yılı aşkın bir süredir devam eden iç savaşı sonlandırmayı amaçlayan ateşkes kararı imzalandı. Suriye krizinin çözülmesinde siyasi müzakerelere başlanması ve heyetlerin oluşturulmasını amaçlayan; Esed rejimi ve muhalifler arasında imzalanan ateşkes anlaşma kararının garantörleri bölgede ve özellikle Suriye’de uzun yıllardır çıkarlarının çakıştığı iki devlet- Türkiye ve Rusya oldu.

Krizin barışçıl yöntemlerle çözümü için çaba harcayan Ankara ve Moskova’nın bu girişimlerinin ne kadar etkili olabileceği tartışma konusudur. Özellikle, ateşkes anlaşmasının imzalanmasına rağmen tarafların ateşkesi ihlal etmeleri ve bazı rejim karşıtı güçlerin ihlallerden dolayı 23 Ocak 2017 tarihinde Kazakistan’ın başkenti Astana’da planlanan görüşmelere katılmama kararı alması bu yöndeki umutların çok erken olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca ateşkes anlaşmasının terörist grupları kapsamadığını dikkate aldığımızda, Suriye’nin tamamında savaşın sona ermeyeceği ve daha uzun bir süre devam edeceği kesindir.

Bu analizde Aralık 2016 sonunda Rusya ve Türkiye garantörlüğünde kararlaştırılmış olan ateşkes anlaşmasının bölgeye nasıl bir istikrar ve güvenlik vaat edebileceği yorumlanmakta;

ayrıca garantör devletlerin, iç savaş taraflarının ve dış güçlerin ateşkes anlaşmasına yaklaşımları değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, ateşkes kararının ne kadar gerçek ve etkili olabileceği üzerinde tahminler yürütülmektedir.

Ateşkes Giden Yolda Diplomasi Trafığı

2016 yılında Suriye’de en önemli gelişme olarak Esed rejimine silahlı ve parasal destek sağlayan dış güçlerin (Rusya, İran ve Şii gücü Hizbullah) “zaferi” gösterilebilir. Suriye’nin kuzeyinde stratejik öneme sahip Halep’in doğusunu yaklaşık dört seneye yakındır kontrolünde tutan muhalifler ve onlara destek sağlayan dış güçler yenilgiye uğrayarak kenti terk etmek zorunda kalmışlardır. Halep uğrunda savaşta Esed rejimi ve ona en büyük askeri desteği sağlayan Rus/İran güçleri, Suriye’de 2016 yılı sonuna kadar yeni statüko oluşturulması için sivillere yönelik katliamlara neden olan şiddetli saldırılar gerçekleştirdiler. Suriye iç savaşının geçmişine bakıldığında, bugün krizin tarafları arasında ateşkes

gündeme geliyorsa, bu Halep kentinin Esed rejiminin kontrolüne geçmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Rusya-Türkiye arasında yaşanan uçak krizinin sonlanması ile ilişkilerdeki normalleşme süreci, olumlu etkisini Ankara ve Moskova’nın Suriye krizine yaklaşımında göstermiştir. 2016 yılı sonuna doğru Halep’e yönelik operasyonlar önceden kararlaştırılan bir senaryo doğrultusunda gerçekleşmiş; Türkiye, Esed rejimi/Rusya’nın Halep’teki katliamlarını eleştirmekten vazgeçerek taraflar arasında arabulucu olarak sivillerin ve rejim karşıtlarının Halep’ten çıkmasına yardımcı olmuştur. Türkiye, Kasım 2016’dan itibaren Kremlin’in Suriye politikasını eleştirmeyerek retorik değiştirmiş; Rus medyası Türkiye Savunma Bakanı Fikri Işık’ın Moskova’da Türkiye-Rusya-İran görüşmeleri sonrasında Halep’in rejim kontrolüne geçmesini krizin çözümünde bir başarı olarak değerlendirdiğini duyurmuştur.

Türkiye’nin zamanla iç ve dış terör tehlikesinden doğan güvenlik önlemleri Suriye politikasındaki değişikliklere neden olmuştur. Türkiye, Suriye’nin kuzeyinde askeri varlığını sürdürmekle sorunun çözümünde aktif bir şekilde etkili olmak istediğini ortaya koymaktadır. Türkiye’nin operasyonlarda en önemli amacının DEAŞ terör örgütüne karşı mücadele olduğu gibi; Batı, Rus ve İran medyasında bu amacın öncelikle Suriye-Türkiye sınırında PYD güçleri tarafından yeni bir özerk bölge oluşturulmasının önlenmesi şeklinde gösterilmektedir. Türkiye’nin Suriye krizi ajandasında Esed’in iktidardan gitmesi öncelikli bir konu olmuş; fakat, DEAŞ, PKK ve PYD/YPG ile Suriye sınırından gelen tehlike Esed’in iktidarda kalması sorununu arka plana itmesine

neden olmuştur. Muhtemelen bu anlamda da krizin çözümünde Rusya ile ortak stratejiler izleme başlamıştır.

Türkiye’nin krizin başından itibaren Moskova ve Tahran’ın terörist olarak nitelendirdiği Suriye muhaliflerine yardım ederek, sonradan Rusya ve İran’la ortak politikalar izlemesi sorunun çözümüne yönelik önemli bir gelişme sayılabilir. Türkiye’nin bu tavrında değişimin en önemli nedeni muhtemelen, Ankara’nın Batılı koalisyon güçlerini DEAŞ’la ortak mücadelede pasif politika izleme konusunda eleştirmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, Batılı devletlerin Türkiye’nin kendi güvenliğine tehdit olarak gördüğü PYD/YPG güçlerine destek sağlaması da Ankara’nın Suriye politikasında değişikliğinin nedenlerinden biridir. Türkiye’nin Fırat Kalkanı operasyonunun Suriye’deki Kürtleri hedef aldığı gerekçe gösteren ABD Türk askerlerine hava desteği vermekten vazgeçmiştir. Tüm bunlar Türkiye’nin Suriye’de Batı koalisyonu ile ortak hareket etmeyerek, Rusya ile yaklaşmasına neden olmuştur.

Krizin çözümünde Türkiye ile ortak hareket etmek bölgede kendi çıkarları açısından Rusya için çok önemlidir. Ankara-Moskova arasındaki kriz döneminde Rusya’nın terörist olarak nitelendirdiği muhalif güçlere Türkiye’nin destek verdiğini eleştiren Kremlin, şimdi Esed rejiminin korunması stratejisinde önemli bir “tehlikeyi” atlatmış oldu. Türkiye’nin El-Bab’daki askeri operasyonlarının Moskova ile kararlaştırılarak yapıldığı iddia edilmektedir. Türkiye’nin El-Bab’daki operasyonlarının ana hedefinin Esed rejim güçleri değil; DEAŞ ve PYD/YPG olması Rusya için bir tehlike ifade etmemektedir. Ayrıca, NATO üyesi bir ülke ile Suriye sorununun

çözümünde anlaşmak Kremlin için stratejik bir anlam ifade etmektedir. Batı ile sorun yaşayan Rusya’nın Orta Doğu’da Türkiye ile müttefik olması Esed karşıtı Batılı koalisyon gücünün zayıflaması açısından Moskova’nın işine gelmektedir.

“Batı ile sorun yaşayan Rusya’nın Orta Doğu’da Türkiye ile müttefik olması Esed karşıtı Batılı koalisyon gücünün zayıflaması açısından Moskova’nın işine gelmektedir.”

Türkiye-Rusya arasındaki görüşmelerde tarafların krizin çözümüne ilişkin tavırları olumlu sonuçlanmıştır. Krizin çözümüne yönelik Ankara-Moskova işbirliğinde önemli amaç Türkiye’nin rejim karşıtı güçleri bir çatı altında birleştirmesi; Rusya’nın ise Esed’i bu muhalif gruplarla bir masada buluşturmaya için ikna etmesi olmuştur. 27-28 Aralık tarihinde Türkiye’nin arabuluculuğunda Rus yetkilileri ve Ahrar’uş Şam, Feylek el Şam, Ceyşul İslam ve diğerleri gibi radikal olarak nitelendirilen Esed karşıtı muhaliflerin bazıları arasında görüşme gerçekleşmiştir. Böyle bir görüşmenin Kasım 2016’dan itibaren Türkiye’nin silahlı muhaliflerle görüşmeleri son-rasında kararlaştırıldığı iddia edilmektedir. Türkiye ve Rusya garantörlüğünde ateşkes kararının bu görüşmeden sonra verildiği bilinmektedir. Ateşkes kararına 7 farklı muhalif grubun onay verdiği bilinmektedir. Rus kaynaklarına görüşmede Türkiye’nin Suriye’deki Sünni kesimin güvenliğine taahhüt verdiği; Rusya’nın ve Esed rejiminin terörist olarak gördüğü muhaliflere iç savaş süresinde yaptıklarından dolayı af ilan edilmesi ve onların siyasi çözüm sürecine dâhil

edilmesi kararlaştırılmıştır.

29 Aralık 2016’da Rusya Dışişleri ve Savunma Bakanları ile görüşmesinde Devlet Başkanı Putin, ateşkes anlaşması ile ilgili 3 belge imzalandığı haberini paylaşmıştır.¹ İlk belge Esed rejimi ve silahlı muhalifler arasında Suriye Arap Cumhuriyeti sınırlarının tamamında ateşkes ilan edilmesini kapsamaktadır. Dikkat edilmesi gereken en önemli husus, rejim karşıtlarının silahlı muhalifler olarak adlandırılmasıdır. Cenevre görüşmelerinden farklı olarak, bu karara imza atan muhalif grupların liderleri Suriye’de etkili olan güçlerdir. Ateşkes kararına imza atan güçlerin bundan sonraki süreçte DEAŞ ve El-Nusra Cephesi ile işbirliği yapmaması şartı konulmuştur. DEAŞ ve El-Nusra Cephesi bu ateşkes kapsamı dışındadır. Türkiye’nin terörist olarak gördüğü PYD/YPG güçleri de ateşkes anlaşması kapsamı dışında kalmıştır.

İkinci belge ateşkese riayet edilmesi konusunda kapsamlı önlemleri içermektedir. En son belge ise, Suriye’de krizin barışçıl çözümü için uluslararası görüşmelere başlanılmasına aittir. Garantör devletler tarafından imzalanmış 30 Aralık’tan itibaren ateşkesi başlatan anlaşma, Suriye’deki krizin siyasi yollardan çözümü için 2012 yılı Cenevre Bildirisi² ve BM Güvenlik Konseyi’nin 2254 sayılı kararını baz almaktadır. Krizin çözümü için siyasi geçiş sürecine başlanması gerektiği; Suriye’nin egemenliğine, top-

1 “Зоны дискомфорта: перемирие или раздел Сирии на сферы влияния?”, *RIA Novosti*, 29 Aralık 2016, <https://ria.ru/world/20161229/1484934503.html>, (Erişim Tarihi: 08.01.2017)

2 *Final Communique of the Action Group for Syria*, 30 June 2012, (Erişim Tarihi: 10.01.2017) <http://www.un.org/News/dh/infocus/Syria/FinalCommuniqueActionGroupforSyria.pdf>

rak bütünlüğüne saygı gösterilmesi ve Suriye halkının tamamını kapsayacak bir devlet yapısı olması gerektiği anlaşma metninde ifade edilmektedir. 16 Ocak 2017 tarihine kadar taraflar 23 Ocak’ta Kazakistan başkenti Astana’da düzenlenecek olan toplantı için heyetlerin belirlenmesini sağlayacaklardır. Siyasi bir yol haritası oluşturulacak ve anlaşmanın rejim ve muhalifler arasında imzalanması garantörlerin desteğiyle sağlanacaktır. Suriye için yeni bir anayasa hazırlığı içinde olan taraflar, anayasa kabulünden sonraki 18 ay müddetinde seçimler gerçekleştirilmesini önermektedir ve bunların detaylı olarak Astana görüşmelerinde kesinleşeceği bilinmektedir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) Türkiye ve Rusya tarafından sunulan ateşkes karar tasarısını oybirliğiyle kabul etmiştir. Karar’da acil, güvenli ve engelsiz olarak ülke geneline insani yardımın ulaştırılması; muhalifler ve rejim arasında görüşmelerin başlanması gerektiği de vurgulanmaktadır.³

Ateşkes Kararına İran’ın Yaklaşımı

Her ne kadar ateşkes anlaşmasının garantörleri olarak Rusya ve Türkiye’nin ismi ön plana çıkarılıyorsa da, Suriye’de çıkarları olan ve Esed rejimine hem askeri düzeyde hem de Hizbullah üzerinden destek sağlayan İran’ı unutmamak gerekiyor. Rusya, İran ve Türkiye’nin Suriye krizine yaklaşımları farklı olsa da, iç savaşın sonlandırılması ve Suriye’nin toprak bütünlüğü konusunda ortak hareket etmektedirler. Suriye krizine ilişkin terör, mülteci ve sınırlarında güvenlik sorunları bu üç ülkenin güvenliğine

olumsuz etki etmektedir. Türkiye mediasında ateşkes anlaşmasının garantör devletleri olarak Rusya ve Türkiye gösterilmektedir. Ancak Rus mediasında ve Rus yetkililerin açıklamalarında İran da ateşkes anlaşmasının garantör devletlerinden biri olarak gösterilmektedir. Krizin başından itibaren, Esed rejimini destekleyen Tahran’ın Ankara ile çıkarları da çatışmaktaydı. Fakat, Rusya-Türkiye yakınlaşması ile İran da Türkiye ile aynı masada Suriye krizinin çözümü amaçlı görüşmeler gerçekleştirmiştir. Krizin çözümü için Türkiye, Rusya ve İran arasındaki diplomasi trafiği sonucunda 20 Aralık 2016 tarihinde Moskova’da üç ülkenin savunma ve dışişleri bakanlarının görüşmesi gerçekleşmiştir.

Suriye’deki ateşkes anlaşması sonrasında Suriye Dışişleri Bakanı Velid Muallim’in ilk olarak Tahran’ı ziyaret etmesi de İran’ın Esed rejimi ile ilişkisini ve bölgedeki etkisini ortaya koymaktadır. İran Cumhurbaşkanı Ruhani, ateşkes anlaşmasına destek verdiğini; siyasi krizin çözüme kavuşturulması için Tahran, Moskova ve Şam’ın Suriye’de koordineli bir şekilde hareket etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Anlaşmada garantör ülke olan Türkiye’nin isminin Ruhani tarafından belirtilmemiş olması aslında Tahran-Ankara arasında Suriye konusunda fikir ayrılıklarının olduğunu göstermektedir. Tahran, barış görüşmelerinin ana hedefinin Suriye’de güvenliğin sağlanması, toprak bütünlüğünün korunması ve devletin tüm ülkeye egemen olması gerektiği üzerinde durmaktadır. Ruhani’ye göre siyasi geçiş sürecinin başarılı olması gelecek planlamalarda Moskova-Tahran-Şam üçlüsünün koordineli hareketinden kaynaklanmaktadır. Devletin tüm ülkeye egemen olması gerektiğine vurgu yapması, Türkiye’nin Suriye’de askeri varlığından Tahran’ın rahatsız olduğunu ortaya

3 “U.N. Security Council Endorses Syria Ceasefire Brokered By Russia And Turkey”, *The Huffington Post*, 31 December 2016, http://www.huffingtonpost.com/entry/un-ceasefire_us_5867f7ede4b0d9a5945b9d09, (Erişim Tarihi: 10.01.2017)

koymaktadır. Ayrıca, ateşkes döneminde teröristlere güç toplamaları için fırsat verilmemesi çağrısı yapması, Tahran yönetiminin Türkiye’yi muhalif grupları desteklememesi gerektiği şeklinde eleştirisi gibi değerlendirilebilir.

Aslında bu mesajlar, krizin çözümünde Ankara-Moskova işbirliğinden daha fazla, İran-Türkiye ilişkilerinin uyumlu olması ve tarafların karşılıklı güven içinde hareket etmesini ortaya koymaktadır. Tahran ve Ankara her ne kadar kamuoyuna krizin çözümünde ortak hareket ettiklerini gösteriyorlarsa da, tarafların bir birilerine yaklaşımı bundan uzak olduğunu göstermektedir. Örneğin, Moskova görüşmelerinde Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlid Çavuşoğlu İran’ın Hizbullah’a finansal destek sağlanmasının durdurulması gerektiğini ve bir terör örgütü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği mesajını vermiştir. Türkiye, İran’ın ve İran destekli Şii güçlerin Suriye’de etkisinin artmasını istememektedir.

“Tahran ve Ankara her ne kadar kamuoyuna krizin çözümünde ortak hareket ettiklerini gösteriyorlarsa da, tarafların bir birilerine yaklaşımı bundan uzak olduğunu göstermektedir.”

Ateşkes Sonrasında Şam Rejiminin Hedefleri

Esed rejimi için en önemlisi ülke genelinde kontrolün sağlanmasıdır. Rejim güçlerinin Halep’i kontrolüne geçirmesinden sonra, kısa bir süre içerisinde muhtemelen İdlib, Palmira ve Rakka istikametinde saldırılara başlanacaktır. Bu bölgelerin Esed güçlerinin kontrolüne geçmesi Suriye’nin toprak bütünlüğünün büyük bir oranda sağlanması anlamına gelmektedir. Halep’in kontrolünün sağlanması sonrasında rejim güç-

lerinin bir sonraki saldırılarının hedefi olarak İdlib gösterilmektedir. Rejim muhalifleri Esed güçlerinin baskısıyla İdlib’e doğru yönlendirilmişlerdir. Rusya ve Esed güçleri tarafından terörist olarak nitelendirilen rejim karşıtı güçlerin ve silahlıların Halep’in güvenliğine tehlike olarak algılanmalarından dolayı İdlib’e her an bir saldırı beklenebilir. Fakat böyle bir saldırının Astana görüşmeleri sonrasında gelişmelerle şekillenecektir.

Suriye iç savaşının nedenine sadece Esed rejimini devirmek amaçlı bakmamak gerekiyor. Suriye’de yıllardır devam eden iç savaşın farklı bir boyutunu bölgedeki hidrokarbon yataklarının kullanımı, bölgeden ve özellikle Suriye’den geçecek doğalgaz ve petrol boru hatlarının güzergâhının belirlenmesinde etkili olabilmektedir.. Ürdün’den Türkiye’ye uzanacak enerji boru hatlarının inşa edilmesi planları iç savaşın ilk dönemlerde şiddetlenmesinde etkili olmuştur. Bu anlamda boru hatlarının güzergâhının geçeceği Palmira’nın rejim ve rejim karşıtları için stratejik önemini anlamak gerekmektedir. Geçtiğimiz yıl Palmira’nın Rusya’nın askeri desteğiyle Esed rejimi kontrolüne geçmesine rağmen, Halep uğrunda savaş yaşandığı dönemde DEAŞ Palmira’ya saldırı yaparak yeniden orayı işgal etmiştir. Bu, ateşkes anlaşmasına rağmen Suriye’de Esed rejimi ve DEAŞ arasında savaşın daha uzun süreceği anlamına gelmektedir.

Suriye-Lübnan sınırında bulunan Kalamun da Esed rejimi için stratejik öneme sahiptir. Bu bölgenin rejim güçlerinin kontrolüne geçmesi Lübnan’dan ülkeye getirilecek silahların kontrol altına alınmasına ve İsrail tarafından hava saldırılarının önlenmesine neden olacaktır. Bu anlamda Esed rejiminin Kalamun bölgesine

hava savunma sistemleri konuşlandırılması amaçlanmaktadır ve Rusya ile bu konuda da işbirliği yapılmaktadır. Şam yönetimi için Rakka ve Deyr ez Zor’un kontrolünün sağlanması da önemli stratejik hedeflerden biridir.

Ateşkes ve Suriye’nin Geleceği

Türkiye-Rusya garantörlüğünde gerçekleşen ateşkes kararı uygulanabilir bir hale getirilirse, daha önceden ateşkes için çaba harcayan ABD-Rusya görüşmelerini devre dışı bırakmış olur. Cenevre görüşmelerinden farklı olarak, 2016 sonuna gelindiğinde Esed rejimi Halep’in kontrolünü sağlamış durumdadır ve ateşkes görüşmelerine “zaferi kazanmış” taraf olarak katılmaktadır. Bununla birlikte Suriye’deki rejim karşıtı güçler dışarıdan silah tedarik etmek konusunda zor bir durumla karşılaşmışlar ki, bu olay hem rejimi hem de Rusya’yı memnun etmektedir.

Ayrıca, Astana toplantısına ABD’nin davet edilmemesi krizin çözümüne olumlu veya olumsuz etki edebilecek önemli bir gelişmedir. Ateşkes anlaşması sağlandıktan sonra, Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, Suudi Arabistan, Irak, Katar, Ürdün ve Mısır gibi bölge devletlerinin Astana görüşmelerine katılabileceğini beyan etmiştir. ABD’nin ise Trump başkanlığındaki yeni hükümetinin görüşmelere katılabileceğini duyurmuş; fakat kesin bir davetiyeden bahsetmemiştir. Rusya, ABD’nin bu görüşmelere katılmasının Beyaz Saray’ın DEAŞ terör örgütüyle gerçek mücadelesine emin olduktan sonra olabileceği mesajını vermektedir.

Her ne kadar Suriye’nin toprak bütünlüğü üzerinde garantör devletler mutabakat sağlamış olsalar da, bunu korumak kolay olmayacaktır. Bu-

gün Suriye’nin farklı dış güçler tarafından nüfuz alanlarına paylaşılmış olduğunu görebiliriz. En büyük nüfuz alanı muhakkak Rusya’ya aittir. Rusya’nın askeri üslerinin bulunduğu bölgeler öncelikli olarak Suriye’de Rus nüfuz alanını oluşturmaktadır.

El-Bab’da hem DEAŞ hem de PYD/YPG terör örgütlerine karşı Türk askerinin operasyonlar yürütmesi ve terör sorunu çözülmeyene kadar bu bölgeden çekilmek istememesi, Türkiye’nin Suriye’de bahsi geçen nüfuz alanı oluşturması anlamına gelebilir. Batılı devletler tarafından desteklenen Suriye Kürtlerinin ülkenin federatif yapıya dönüşmesi halinde özerklik talebinde bulunabileceğini dikkate almak gerekiyor. Bu kapsamda değerlendirildiğinde PYD’ye destek sağlamakla Türkiye-Rusya yaklaşması sonrasında etkisini kaybeden Batılı güçler Suriye’deki nüfuz alanını PYD üzerinden korumaya çalışmaktadır.

Astana’da barış görüşmelerinin başarısız sonuçlanacağı halinde Suudi Arabistan ve Katar gibi Körfez devletlerinin muhalifleri desteklemeye devam etmesi ve muhaliflerin Rakka kentini kontrollerinde tutması, bu bölgenin bahsi geçen devletlerin nüfuz alanı olarak kalmasına neden olacaktır. Halep’in Esed rejiminin kontrolüne geçmesi ile İran, Suriye üzerinden Lübnan’ın güneyine kadar olan bölgede nüfuz alanının genişletebilecektir. Tahran için stratejik önem taşıyan bu bölge üzerinden Hizbullah’a kolayca destek sağlanabilir. Bu anlamda Tahran bölgeyi kendi nüfuz alanı olarak algılayabilir.

Uzun süre sonrasında ateşkesin sağlanması gibi olumlu gelişmenin yanı sıra, ateşkesin geleceğine ilişkin cevap bekleyen sorular da mevcuttur.

Suriye’deki bazı silahlı grupların herhangi dış güçlere bağlantılı olmadığı bilinmektedir. Onların bu sürece nasıl dahil edilecekleri muammasıdır. Türkiye’nin PYD/YPG terör örgütüne karşı mücadelesi dikkate alındığında, Suriye’de ilan edilen ateşkese etki edebilir. En önemlisi ise Suriye’de ateşkes sürecinin Türkiye-İran işbirliği ve rekabetinden nasıl etkileneceği de merak edilmektedir. Batılı devletler ve Suudi Arabistan ve Katar gibi Körfez ülkelerinin Rusya-Türkiye-İran işbirliğinde bir ateşkese ve Suriye’nin Esed’li geleceğine sıcak bakmadığı da bilinmektedir.

Sonuç

Türkiye’nin Rusya ile işbirliği ve krizin çözümü için diplomasi trafiği, Astana görüşmesinden beklentiler Suriye’de 2011 yılı öncesindeki döneme geri dönülmesi için umut vermektedir. Suriye’de ateşkes kararı ve Astana görüşmesi için en önemli neden Halep’in Esed rejiminin kontrolüne geçmiş olmasıdır. Halep’te amacına ulaşan Esed rejimi ve Rusya, beklenen barış görüşmelerine üstün taraf olarak katılacaktır. Esed’in muhaliflerle bir masada oturmasına ikna edilmesinde, Halep “zaferinin” önemli payı olmuştur. Bahsi geçen barış görüşmeleri olumlu sonuçlanırsa, Orta Doğu’daki sorunların çözümünde Türkiye-Rusya-İran siyasi blokunun etkisi ortaya konulmuş olacaktır. Krizin çözümlenmesine yönelik girişimler Orta Doğu’da ABD’nin etkisinin azaltılması istikametinde de önemli bir gelişme olmuştur.

Yazılanlardan anlaşılıyor ki, ateşkes anlaşmasının kalıcı olabileceği ihtimali çok azdır. Türkiye’nin iyi niyetli olarak bölgede istikrar için ateşkestene ve barıştan yana olduğu kesindir.

Ama aynı hassasiyetin bölgede çıkarları olan devletler ve onların destekledikleri yerel güçler tarafından gösterilmemesi ateşkesin geleceğini tehlikeye atıyor. Suriye’nin toprak bütünlüğünün sağlanması için Esed rejimi, Rusya ve İran destekli güçlerin yeni operasyonları muhalifler tarafından ateşkes ihlali olarak değerlendirilecektir. Ayrıca, Batılı devletler tarafından desteklenen PYD terör örgütü ve Suriye’deki Kürtlerin Astana görüşmelerine davet edilmemesi; gelecekte Suriye’nin federal yapılı bir devlete dönüşme ihtimali krizin bitmesine engel olabilecek nedenler olarak gösterilebilir. Bölgede Türkiye-İran arasındaki güven sorunu Suriye krizinde ateşkesin devamlılığını tehlikeye atabilir.

“Türkiye’nin iyi niyetli olarak bölgede istikrar için ateşkestene ve barıştan yana olduğu kesindir. Ama aynı hassasiyetin bölgede çıkarları olan devletler ve onların destekledikleri yerel güçler tarafından gösterilmemesi ateşkesin geleceğini tehlikeye atıyor.”

Türkiye’nin Suriye’deki askeri varlığını uzun vadede ne Esed rejimini, ne İran’ı ne de Rusya’yı memnun edecektir. Fakat Rusya ve Türkiye arasındaki ilişkilerden kaynaklanan nedenlerden dolayı ateşkes anlaşması sürecinde El-Bab’ın Esed rejimi ve Rus askerleri tarafından saldırıya uğramayacağını söylememiz için bir nedendir. Uzun vadede ise, anlaşmada belirtilmiş Suriye’nin toprak bütünlüğünün sağlanması ve kontrolün Esed rejimine geçmesi Türkiye’nin bölgedeki varlığını tehlike altına atacaktır. Kısa bir sürede PYD güçleri tarafından Suriye’de herhangi bir özerk bölge kurulmayacağı taahhüdü

verilirse de muhtemelen Türk askerlerinin çekilmesi beklenebilir. Türkiye’nin askerlerini geri çekmemesi durumunda ise Esed güçlerinin toprak bütünlüğünü sağlamak için silaha el atabileceğini unutmamak gerekiyor ki, bu hem ateşkes anlaşmasının geçersiz olması demek olur; hem de bölgede istikrar ve güvenliğin sağlanmasında en kötü senaryo olur.

BİLGESAM Hakkında

BİLGESAM, Türkiye’nin önde gelen düşünce kuruluşlarından biri olarak 2008 yılında kurulmuştur. Kar amacı gütmeyen bağımsız bir sivil toplum kuruluşu olarak BİLGESAM; Türkiye’deki saygın akademisyenler, emekli generaller ve diplomatların katkıları ile çalışmalarını yürütmektedir. Ulusal ve uluslararası gündemi yakından takip eden BİLGESAM, araştırmalarını Türkiye’nin milli problemleri, dış politika ve güvenlik stratejileri, komşu ülkelerle ilişkiler ve gelişmeler üzerine yoğunlaştırmaktadır. BİLGESAM, Türkiye’de kamuoyuna ve karar alıcılara yerel, bölgesel ve küresel düzeydeki gelişmelere ilişkin siyasal seçenek ve tavsiyeler sunmaktadır.

Yazar Hakkında

2001 yılında Azerbaycan’da Bakü Devlet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Uluslararası Hukuk bölümünde lisans eğitimini tamamladı. 2007-2009 yıllarında Otto von Guericke Üniversitesi’nde (Magdeburg/Almanya) Savaş ve Barış Araştırmaları bölümünde yüksek lisans eğitimini almıştır. Doktorasını “Post-Sovyet Güney Kafkasya ve Orta Asya’da ABD ve Rusya’nın çatışan Neo-Emperyalist Dış Politikaları” konusu üzerine Westfalya Wilhelm Üniversitesi’nde (Münster, Almanya) yapmıştır. Rusya ve ABD’nin post-Sovyet ülkelere yönelik dış politikaları; Güney Kafkasya ve Orta Asya’da etnik çatışmalar; emperyalizm ve neo-emperyalizm; etnik milliyetçilik teorileri; AB’nin post-Sovyet ülkelerinde insan hakları ve demokrasi politikası alanlarında uzmanlaşmıştır. İsmayılov, BİLGESAM’da Rusya, Kafkasya ve Orta Asya uzmanı olarak çalışmalarına devam etmektedir.